

Anonimowość w debatach online: implikacje praktyczne

Maja Sawicka

Kwestia anonimowości podczas konsultacji społecznych odbywających się online przy użyciu specjalnie do tego celu zaprojektowanych narzędzi IT jest problemem domagającym się pilnego opracowania teoretycznego i mającym istotne konsekwencje dla konkretnych rozwiązań praktycznych:

identyfikacja tożsamości uczestników dialogu społecznego...	pozostawienie uczestników dialogu społecznego w sieci anonimowymi...
oznacza konieczność zebrania ich danych osobowych : organizator konsultacji musi podjąć decyzje dotyczące (1) rodzaju danych, których podania będzie wymagać podczas rejestracji, (2) sposobu weryfikacji prawdziwości tych danych, (3) ustawień „widzialności”, które pozostawi do decyzji każdemu z uczestników konsultacji/ sposobów anonimizacji uczestników procesu	oznacza brak konieczności zbierania ich danych osobowych przez organizatora konsultacji

Część I. Przykłady rozwiązań praktycznych problemu rejestracji

Zarysowany wyżej dylemat przekłada się na konkretne rozwiązania praktyczne. Poniżej znajduje się opis przykładów już stosowanych rozwiązań problemu rejestracji, wdrożonych przez trzy różne podmioty – organizatorów konsultacji bądź twórców platform internetowych przeznaczonych do przeprowadzania procesów decyzyjnych online, należących do różnych sektorów życia społecznego (przedsiębiorstwo prywatne, organizacja non-profit i samorząd lokalny) w trzech różnych krajach świata (Kanada, Islandia, Włochy).

Przykład 1. Platforma PlaceSpeak.com, Kanada (prowincja British Columbia)

(1) O projekcie

PlaceSpeak jest internetową platformą, narzędziem umożliwiającym przeprowadzenie konsultacji społecznych wśród mieszkańców zdefiniowanych geograficznie regionów. Platformę stworzyła i zarządza nią spółka PlaceSpeak Inc. PlaceSpeak Inc. definiuje siebie jako *przedsiębiorstwo społeczne [social enterprise], używające narzędzi biznesowych do realizacji społecznie pożądanых celów [social good]*. Przedsięwzięcie jest finansowane za pomocą opłat pobieranych od organizatorów konsultacji za udostępnienie im platformy do przeprowadzenia planowanych konsultacji. Przedstawiciele społeczności lokalnych i organizacji non-profit mają możliwość uzyskania istotnych zniżek.

[źródło: www.placespeak.com]

(2) Przykłady konsultacji

Projekt świetlicy środowiskowej w Aldergrove	listopad, grudzień 2012	Konsultacje zorganizowane przez urząd miasta Langley dotyczyły wyboru pomiędzy dwoma projektami nowej świetlicy środowiskowej. Podczas konsultacji zrealizowano sondaż online, stworzono forum dyskusyjne i stronę internetową wydarzenia. [źródło: https://www.placespeak.com/static/pdf/Aldergrove_Community_CentreTM_opt.pdf]
„Save BC Film” [„Na ratunek BC Film”]	od lutego 2012 do teraz	Proces <i>crowdsourcing-u</i> informacji o przemyśle filmowym w prowincji British Columbia, zorganizowany przez samorząd prowincji. Celem przebiegającego online procesu jest <i>zebranie dających się zweryfikować informacji od mieszkańców szerokiego terytorium geograficznego</i> . [źródło: https://www.placespeak.com/static/pdf/save_bc_film_project_sheet.pdf]
Test syren ostrzegawczych w gminie Tofino	styczeń 2012	Sondaż online i dyskusje na forum zrealizowane przez samorząd gminy Tofino dotyczyły skuteczności systemu syren ostrzegających przed tsunami. Dokładna geolokalizacja uczestników procesu umożliwiła <i>otrzymanie dokładnych informacji zwrotnych o mocy sygnału w całym [zagrożonym tsunami] regionie</i> . [źródło: https://www.placespeak.com/static/pdf/tof.pdf]

(3) Rejestracja użytkowników

Platforma PlaceSpeak oferuje swoim klientom – organizatorom procesów decyzyjnych – możliwość przeprowadzenia konsultacji adresowanych tylko do użytkowników o zweryfikowanej tożsamości, w tym mieszkańców terytorium określonego geograficznie. W tym celu uczestnicy konsultacji muszą nie tylko zarejestrować się na platformie, ale również są proszeni o zgodę na weryfikację prawdziwości podanych danych, ze szczególnym uwzględnieniem potwierdzenia lokalizacji geograficznej podanego adresu zamieszkania/pracy.

Założenia dotyczące rejestracji

Twórcy platformy PlaceSpeak przyjmują, że weryfikacja tożsamości użytkowników platformy (potencjalnych uczestników przeprowadzanych za jej pomocą procesów decyzyjnych) jest podstawą jej funkcjonalności i przydatności:

Chcemy, żeby tożsamość osób [używających platformy PlaceSpeak] była zweryfikowana, żeby były one tym, kim są, i żeby mieszkały lub pracowały tam, gdzie twierdzą, że mieszkają i pracują, po to, by informacje, które podają, i rady, za pomocą których chcą wpływać na decyzje i polityki publiczne, były oparte na rzeczywistości. [PlaceSpeak] to nie gra ani medium społecznościowe, których można używać dla zabawy. To jest rzeczywistość [real deal].

[źródło: materiały wideo zamieszczone na stronie placespeak.com]

Przyznają jednak, że wdrażanie daleko idącego procesu weryfikacji tożsamości uczestników procesów decyzyjnych zapośredniczonych przez narzędzia IT może budzić kontrowersje i nie odbywa się bez przeszkód. Istotną z nich jest opór administracji lokalnej i publicznej przeciwko nowym rozwiązaniom:

W PlaceSpeak wierzymy, że autentyzacja tożsamości jest kluczem do przyszłości konsultacji online, a także, że w obszarze tym zachodzi ciągła ewolucja. Prawdopodobnie proces przekonywania rządów, że weryfikacja tożsamości [uczestników dialogu społecznego online] jest potrzebna i pożądana, zajmie lata, jako że w wielu przypadkach oni [rządy, administracja publiczna] nie chcą tak naprawdę traktować w ten sposób uzyskanych danych [feedback data] jako twardych dowodów [hard data], ani opierać na nich procesów decyzyjnych i [realizowanych przez siebie] polityk publicznych.

[Colleen Hardwick, PlaceSpeak Inc., źródło: korespondencja e-mail]

W obliczu takich przeszkód twórcy platformy zamieszczają na swoim portalu bardzo wiele materiałów (wypowiedzi nagranych na wideo, opracowań popularno-naukowych) mających na celu przekonanie potencjalnych użytkowników do konieczności poddania się weryfikacji tożsamości. Istotnym opracowaniem jest „Biała Księga o Weryfikacji” [„White Paper – Why Verification”] autorstwa Yuri’a Artibise. Zawiera ona zestawienie argumentów przemawiających za weryfikacją i autentyzacją tożsamości uczestników konsultacji społecznych online. Na podstawie tych argumentów można odtworzyć podstawowe założenia twórców platformy PlaceSpeak, na których opierają oni przyjęte przez siebie rozwiązania kwestii rejestracji użytkowników platformy:

- ✓ założenie, że rozdział rzeczywistości na „wirtualną” i „rzeczywistą” jest fałszywy, ponieważ aktywności w sieci – zapośredniczone przez internet procesy decyzyjne – przekładają się na warunki życia w „rzeczywistości realnej”;

- ✓ założenie, że występowanie pod swoją prawdziwą tożsamością korzystnie wpływa na psychospołeczne uwarunkowania debaty zapośredniczonej przez internet
- ✓ założenie, że anonimowość niekorzystnie wpływa na psychospołeczne uwarunkowania debaty zapośredniczonej przez internet
- ✓ założenie, że organizatorzy konsultacji mają prawo do selekcji ich uczestników, ponieważ niektóre procesy decyzyjne dotyczą tylko określonych kategorii osób

[źródło: „White Paper – Why Verification”, Yuri Artibise,
<http://pl.scribd.com/doc/85992230/White-Paper%E2%80%9494Why-Verification>]

Proces rejestracji

Procedura rejestracji jest bardzo dokładnie opisana na stronie platformy PlaceSpeak. Opisowi temu towarzyszy również materiał wideo pokazujący określone czynności. Według tej instrukcji:

Istnieją dwa proste sposoby zarejestrowania się na platformie PlaceSpeak: przez konto na Facebooku lub Twitterze, lub też bezpośrednio przez stronę PlaceSpeak. Ważne jest podanie adresu zamieszkania (pracy) [physical address], ale pod żadnym pozorem nie zostanie on nikomu udostępniony. [Po rejestracji] ukaże Ci się informacja, że e-mail aktywujący konto [użytkownika platformy PlaceSpeak] został wysłany na Twoją skrzynkę poczty elektronicznej. Kliknij na link, żeby aktywować konto. Dzięki temu wrócisz na stronę PlaceSpeak i zostaniesz zalogowany automatycznie. Kliknij na swoje imię i wybierz odpowiednie ustawienia, żeby uzupełnić profil (...). W ustawieniach prywatności każdego śledzonego przez Ciebie wątku możesz wybrać, czy chcesz upublicznić swoje zdjęcie i imię. Dodanie numeru telefonu komórkowego lub stacjonarnego umożliwi nam dalszą weryfikację Twojej tożsamości. (...) [M]ożesz wybrać, jak często chcesz otrzymywać powiadomienia, (...) a także jakie lokalizacje i tematy [konsultacji] Cię interesują (...).

[źródło: materiały wideo zamieszczone na stronie placespeak.com]

Proces autentykacji – weryfikacji tożsamości

Według powyższego opisu każdy użytkownik podczas rejestracji podaje swój adres zamieszkania (pracy), a także adres e-mail, na który otrzymuje link umożliwiający aktywację konta. Po aktywacji konta może wybrać sposób weryfikacji swojej tożsamości, w tym:

(a) geolokalizację adresu IP komputera, z którego jest właśnie zalogowany do konta (w związku z tym podczas weryfikacji musi korzystać z komputera znajdującego się we wskazanym przez niego miejscu zamieszkania lub pracy) przy użyciu narzędzi opracowanych przez Google'a (Google Maps API), Maxmind i Trulioo → taki sposób weryfikacji informacji podanych podczas rejestracji umożliwia przypisanie danego potencjalnego uczestnika konsultacji społecznym określonym terytorium geograficznemu

(b) lokalizację telefonu komórkowego lub telefonu stacjonarnego → taki sposób weryfikacji informacji podanych podczas rejestracji również umożliwia przypisanie danego potencjalnego uczestnika konsultacji społecznym określonym terytorium geograficznemu

(c) PlaceSpeak w niektórych wypadkach prosi również o podanie osobistego numeru identyfikacyjnego (PIN) przypisanego dowodom tożsamości (British Columbia Identification Card – BCID) wydawanym przez władze lokalne. Prawdziwość podanych danych weryfikuje, wysyłając „zapytania” o potwierdzenie na przykład zestawienia imię i nazwisko – PIN – adres zamieszkania do baz danych zarządzanych przez administrację prowincji. Odpowiedź może być pozytywna – potwierdzająca zbieżność danych, lub negatywna – w wypadku braku zbieżności. Dostępność baz danych dla takich zapytań jest elementem szerszej zakrojonej strategii „wolnego dostępu do danych” [open data] realizowanej przez lokalne władze prowincji British Columbia → taki sposób weryfikacji prawdziwości podanych informacji umożliwia zapewnienie, że dany potencjalny uczestnik konsultacji społecznych odda tylko jeden głos.

Poddanie się procesowi weryfikacji w systemie zaproponowanym przez PlaceSpeak **nie** jest obligatoryjne; niemniej, to organizatorzy konsultacji decydują, jak daleko idącej weryfikacji tożsamości uczestników organizowanych przez siebie procesów oczekują. W związku z tym użytkownik, który nie zweryfikuje swoich danych (adresu zamieszkania), może nie być dopuszczony do udziału w wybranych przez siebie konsultacjach.

Polityka prywatności

Politykę prywatności platformy PlaceSpeak dobrze ilustruje pięć stwierdzeń adresowanych do użytkowników zamieszczonych na stronie platformy:

- i. Jesteś jedyną osobą, która widzi Twój profil*
- ii. Każdy użytkownik [platformy PlaceSpeak] musi podać swój adres zamieszkania weryfikacji*
- iii. Każdy użytkownik rejestruje się za pomocą swojego prawdziwego imienia. Tak samo jak wtedy, gdy występujemy w swojej własnej osobie [just like in person]*
- iv. Twój profil jest chroniony hasłem i zakodowany w HTTPS.*
- v. Nigdy nie udostępniamy informacji o Tobie reklamodawcom*

[źródło: <https://www.placespeak.com/privacy>]

Należy zauważyć, że powyższe stwierdzenia dotyczą zarówno samej polityki weryfikacji tożsamości wdrożonej przez PlaceSpeak (ii. oraz iii.), jak i polityki prywatności (i., iv., v.)

Na stronie znajduje się również informacja o zgodności polityki prywatności spółki PlaceSpeak Inc. z prawem krajowym i lokalnym regulującym kwestie ochrony danych osobowych.

Przykład 2. Inicjatywy Citizens Foundation – platformy Your Priorities (Better Reykjavik) i Better Neighbourhoods, Islandia (Reykjavik)

(1) O projektach

Citizens Foundation (CF) jest organizacją non-profit działającą w sektorze demokracji partycypacyjnej na Islandii. Na uwagę zasługują dwa zrealizowane przez nią projekty – platforma Better Reykjavik, będąca częścią szerszej zakrojonego projektu Your Priorities i platforma Better Neighbourhood.

(2) Przykłady konsultacji

Sposób działania w ramach analizowanych platform i ich porównanie przedstawia poniższa tabela:

Inicjatywy Citizens Foundation (CF)	
Better Reykjavik To platforma internetowa służąca zbieraniu i hierarchizowaniu zgłaszanych przez mieszkańców miasta pomysłów dotyczących rozwoju miasta, zagospodarowania przestrzeni miejskiej, organizacji wydarzeń publicznych itp. Zamieszczone na platformie propozycje są przedmiotem głosowania – inni użytkownicy platformy mogą oddać głos na dany pomysł lub przedyskutować go z jego autorem i ze sobą wzajemnie. Najwyżej oceniane pomysły (po 10-15 w podziale na dziesięć kategorii tematycznych spośród tych, które zebrały najwięcej głosów użytkowników platformy) stają się raz na miesiąc przedmiotem dyskusji podczas zebrania Rady Miasta, która może, aczkolwiek nie musi, wcielić je w życie lub poddać dalszej analizie. Rada Miasta ocenia, czy realizacja danych propozycji jest potrzebna i wykonalna, a następnie oszacowuje jej koszt. Na tej podstawie podejmuje decyzję o poddaniu ich pod głosowanie w ramach projektu budżetu partycypacyjnego. O swojej decyzji, wraz z uzasadnieniem, informuje mieszkańców za pośrednictwem strony internetowej.	Better Neighbourhoods To projekt budżetu partycypacyjnego działający w Reykjaviku w latach 2012-2014. Podczas trwania projektu ulokowano ponad 1.9 mln euro na podstawie pomysłów mieszkańców. Jest to zarazem druga faza procesu opisanego w sąsiedniej kolumnie. Na tym etapie mieszkańcy konkretnych dzielnic są zapraszani do udziału w głosowaniu online, w wyniku którego z puli propozycji zebranych w poprzedniej fazie, uznanych przez głosujących za najbardziej potrzebne/atrakcyjne i zaakceptowanych przez Radę Miasta, wybrane zostają konkretne projekty przeznaczone do realizacji w ramach budżetu partycypacyjnego.

Zarówno składanie propozycji, jak i głosowanie na najlepsze z nich, ma charakter doradczy i nie jest wiążące dla władz miasta.

[źródło: www.citizens.is]

(3) Rejestracja użytkowników

Procesy rejestracji użytkowników platformy Better Reykjavik i użytkowników platformy Better Neighbourhoods różnią się w związku z odmiennym charakterem dialogu społecznego prowadzonego podczas tych dwóch projektów. Pierwszy ma charakter *crowdsourcingu* pomysłów, drugi natomiast polega na przeprowadzeniu konkretnego procesu decyzyjnego.

Założenia dotyczące rejestracji

Misją Citizens Foundation jest tworzenie warunków umożliwiających rozwój społeczności lokalnych, w tym popieranie rozwoju demokratycznego dialogu [źródło: strona Citizens Foundation, www.citizens.is]. Założyciele fundacji upatrują największego zagrożenia dla rozwoju demokracji w braku zaangażowania obywateli, niechęci do poświęcenia swojego czasu sprawom publicznym. Przyjmują założenie, że procesy decyzyjne powinny być jak najbardziej otwarte, bo tylko ich otwartość i relatywnie łatwe w nich uczestnictwo może zachęcić obywateli do aktywnego udziału. Z takiego założenia wynika przekonanie, że proces rejestracji powinien być maksymalnie uproszczony, a także umniejszanie znaczenia ryzyka związanego z nadużyciami:

Mniej procedur autentykacji prowadzi do szerszej partycypacji. Brak partycypacji jest największym długoterminowym zagrożeniem dla demokracji w skali światowej, odsetek [osób zaangażowanych] spada w większości krajów, szczególnie tam, gdzie demokracja istnieje od dłuższego czasu. Bez partycypacji nie będzie demokracji. Dlatego też próbujemy we wszystkim, co robimy, obniżyć próg udziału [participation treshold], jak tylko jest to możliwe. (...) [W]edług nas najlepiej jest rozpocząć, otwierając [możliwości udziału] jak najbardziej i upraszczając [proces], a JEŻELI napotka się problem, WTEDY zareagować. Nasza reakcja byłaby w przypadku [nadużycia] (...) tak delikatna, jak to tylko możliwe i dotyczyłaby jedynie określonej sytuacji.

[Gunnar Grímsson, CEO Citizens Foundation, źródło: korespondencja e-mail]

Doświadczenia założycieli Citizens Foundation wskazują na to, że procedura weryfikacji tożsamości jest istotną barierą ograniczającą powszechność udziału w procesach decyzyjnych zapośredniczonych przez internet: aż **75%** osób, które odwiedziły stronę uwierzytelniania podczas rejestracji do projektu Better Neighbourhoods, zrezygnowała z udziału w głosowaniu. Można przyjąć, że absencja i brak zainteresowania jest *prawdziwym oporem i praktykowaną metodą zgłaszania sprzeciwu [przeciwko danemu mechanizmowi rejestracji] – polega to na odmowie uczestnictwa.*

[źródło: Gunnar Grímsson, Róbert Bjarnason, prezentacja projektu Better Neighbourhoods, przesłana drogą e-mailową]

Niemniej jednak, według twórców omawianych projektów rejestracja uczestników procesów decyzyjnych zapośredniczonych przez internet pod pewnymi względami bywa korzystna,

- ✓ sprzyjając transparentności procesu: (...) *nawet samo podejrzenie oszustwa podczas głosowania byłoby szkodliwe dla rozwoju e-demokracji na Islandii*
- ✓ umożliwiając kontakt z jego uczestnikami: *wysyłamy e-maile do użytkowników, informując ich [w nich] o tym, co dzieje się z pomysłami, które poparli, na które głosowali, którym się przeciwstawili, lub które komentowali. [Dzięki temu] mogą otrzymać feedback, [w tym również] (...) od rady miasta.*
- ✓ wpływając na nastawienie użytkowników do platformy: *czuliśmy, że ludzie będą traktowali [naszą] platformę bardziej serio, jeżeli wprowadzimy obowiązek rejestracji. To oczywiście stoi trochę w sprzeczności z naszym naciskiem na [wspieranie] partycypacji, ale (...) jeżeli nasze założenie jest poprawne, ludzie będą uczestniczyć [w procesach decyzyjnych przeprowadzanych za pośrednictwem platformy] chętniej, jeżeli będą ją traktowali serio.*

[źródło cytatów: Gunnar Grímsson, CEO Citizens Foundation, korespondencja e-mail]

Proces rejestracji

w przypadku:	
Better Reykjavik Rejestracja na platformie Better Reykjavik (BR) przebiega za pośrednictwem konta stworzonego na stronie BR, gdzie istnieje również możliwość zarejestrowania się pod pseudonimem, lub za pośrednictwem mediów społecznościowych (Facebooka, Twittera)	Better Neighbourhoods Brak rejestracji

[źródło: korespondencja e-mail z Gunnarem Grímssonem, CEO Citizens Foundation]

Proces autentykacji – weryfikacji tożsamości

w przypadku:	
Better Reykjavik	Brak weryfikacji tożsamości/autentykacji
Better Neighbourhoods	

Autentyzacja osób chcących oddać głos na określoną pozycję budżetu partycypacyjnego przebiegała za pośrednictwem zewnętrznego portalu Island.is zarządzanego przez administrację centralną – Icelandic National Registry. W systemie INR każdemu obywatelowi przypisany jest unikalny numer identyfikacyjny (IceKey), za pomocą którego należało się zalogować na stronie INR. Głosowanie nad budżetem partycypacyjnym odbywało się niedługo po terminie wysyłania zeznań podatkowych również za pomocą systemu INR – twórcy platformy założyli, że dzięki temu potencjalni użytkownicy będą już oswojeni z systemem.

Ten sposób weryfikacji tożsamości zastąpił poprzedni, gdzie proszono o podanie numeru identyfikacji podatkowej. Próbowano również autentyzacji za pomocą numerów skojarzonych z kartami debetowymi wydawanymi przez większość banków działających w Islandii, ale ta metoda autentyzacji nigdy nie stała się popularna.

[źródło: Gunnar Grímsson, Róbert Bjarnason, prezentacja projektu Better Neighbourhoods, przesłana drogą e-mailową; oraz korespondencja e-mail z Gunnarem Grímssonem, CEO Citizens Foundation]

(4) Polityka prywatności

w przypadku:	
Better Reykjavik Zakładka „polityka prywatności” jest dostępna na stronie projektu Better Reykjavik (www.bterireykjavik.is) niestety jedynie w języku islandzkim.	Better Neighbourhoods Polityka prywatności w przypadku projektu Better Neighbourhoods jest realizowana na poziomie administracji centralnej – za autentyzację użytkowników odpowiada Icelandic National Registry, portal Better Neighbourhoods nie prowadzi rejestracji.

Przykład 3. Konsultacje regionu Sycylii (Regione Siciliana), Włochy

(1) O projekcie

Konsultacje online dotyczące reformy jednostek organizacyjnych samorządu lokalnego zostały przeprowadzone przez samorząd regionu Sycylii w okresie 7 grudnia 2013 – 15 marca 2014. Podczas procesu konsultacji mieszkańcy mogli skomentować projekty dwóch aktów prawnych, określających możliwości łączenia się gmin w zrzeszenia (tytuł projektu uchwały w oryginale: *Norme per la costruzione dei Liberi Consorzi di Comuni*) oraz organizacji wybranych miast – Katanii, Messyny i Palermo (tytuł projektu uchwały w oryginale: *Istituzione e ordinamento delle Città metropolitane di Catania, Messina e Palermo*). Według oficjalnej strony procesu konsultacji celem inicjatywy było *zebranie komentarzy i opinii mieszkańców, prywatnych przedsiębiorców i lokalnych zrzeszeń* na temat wspomnianych projektów uchwał. Można zatem powiedzieć, że celem procesu było skonsultowanie określonych aktów prawno-administracyjnych.

[źródło:

[http://pti.regione.sicilia.it/portal/page/portal/PIR_PORTALE/PIR_Iniziative/PIR_ConsultazioneConsorziCittaMetropolitane\]](http://pti.regione.sicilia.it/portal/page/portal/PIR_PORTALE/PIR_Iniziative/PIR_ConsultazioneConsorziCittaMetropolitane)

(2) Opis procesu konsultacji

Podczas konsultacji ich uczestnicy mogli skomentować wybrane ustępy projektów uchwał. Zamieszczenie komentarza skutkowało ukazaniem się małej „chmurki” na marginesie projektu uchwały, mniej więcej na wysokości skomentowanego ustępu bądź paragrafu. W „chmurce” ukazywał się numer odpowiadający liczbie zamieszczonych komentarzy. Kliknięcie na „chmurkę” aktywowało komentarze, dzięki czemu można było zobaczyć pełen tekst czytanego komentarza, a także imię i nazwisko jego autora oraz, opcjonalnie, fotografię autora.

Według opisu procesu konsultacji zamieszczonego na oficjalnej stronie, *użytkownicy mogli swobodnie komentować tekst [konsultowanych] projektów uchwał. Każdy komentarz mógł być z kolei przedmiotem odpowiedzi [komentarzy] pozostałych użytkowników*. Tak przebiegająca debata podlegała moderacji w celu usuwania komentarzy obraźliwych bądź nieodnoszących się do tematu dyskusji.

[źródło:

[http://pti.regione.sicilia.it/portal/page/portal/PIR_PORTALE/PIR_Iniziative/PIR_ConsultazioneConsorziCittaMetropolitane\]](http://pti.regione.sicilia.it/portal/page/portal/PIR_PORTALE/PIR_Iniziative/PIR_ConsultazioneConsorziCittaMetropolitane)

(3) Rejestracja użytkowników

W celu zabrania głosu podczas konsultacji uczestnicy procesu decyzyjnego musieli zarejestrować się w systemie uwierzytelniającym FormezAuth („Sistema di Autenticazione Unica per la Pubblica Amministrazione”). System ten został stworzony w celu weryfikacji tożsamości osób korzystających z platform internetowych zarządzanych przez Formez PA, narodowe centrum modernizacji administracji publicznej.

W celu rejestracji każdy nowy użytkownik musiał wypełnić formularz rejestracyjny zamieszczony na stronie FormezAuth. Formularz zawierał zarówno pola obowiązkowe, dotyczące podstawowych danych osobowych, jak również przewidywał możliwość podania dodatkowych danych uzupełniających profil (na przykład utworzenia formuły automatycznego podpisu i przesłania fotografii), do czego użytkownicy byli zachęceni.

Podczas procesu rejestracji wyświetlany był komunikat o „ustawieniach widzialności”, informujący potencjalnego użytkownika, które z podanych informacji będą widoczne dla pozostałych użytkowników platform zarządzanych przez Formez PA. Do informacji prywatnych, utajnionych przed pozostałymi użytkownikami, zaliczono adres e-mail, miejsce i datę urodzenia oraz płeć.

Formularz składał się z około 20 pytań, jego wypełnienie wymagało poświęcenia co najmniej 15 minut.

Rejestracja przebiegała za pośrednictwem oficjalnego systemu uwierzytelniania, ale nie przewidziano żadnych zaawansowanych sposobów weryfikacji prawdziwości podanych informacji – aktywacja konta wymagała jedynie kliknięcia na link przesłany na adres e-mail.

[źródło: <http://www.formez.it/>]

(4) Polityka prywatności

Dane osobowe użytkowników portalu FormezAuth są objęte regulacjami prawa krajowego i lokalnego określającego kwestie ochrony danych osobowych. Wyciąg z tych ustaleń znajduje się na stronie portalu FormezAuth w zakładce „privacy”.

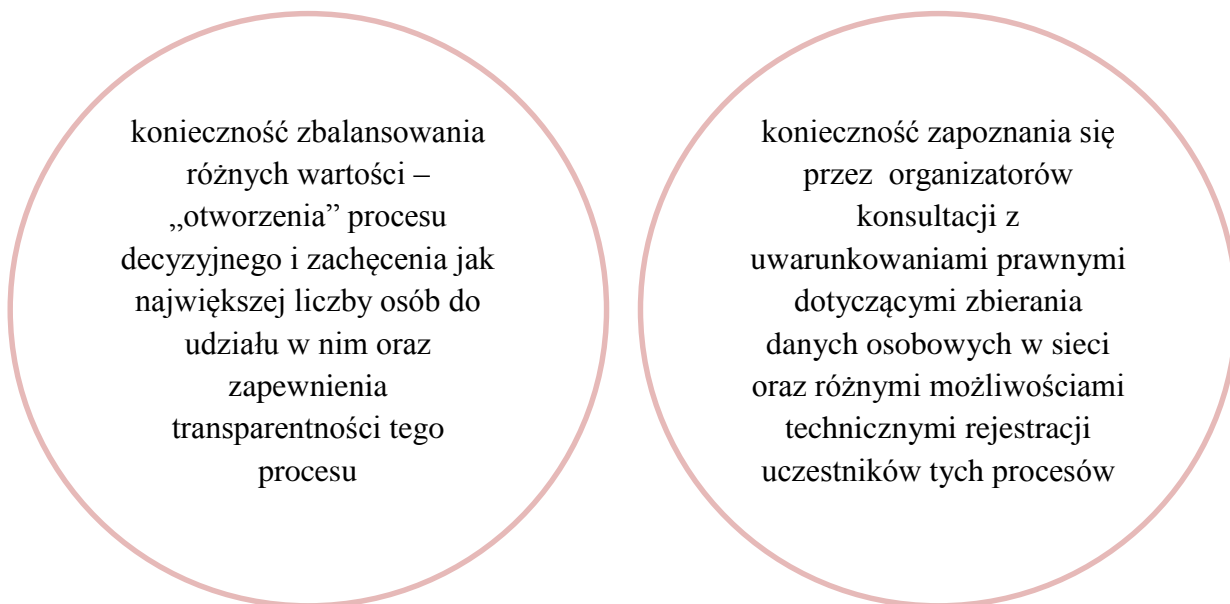
[źródło: <http://auth.formez.eu/node/6>]

Część II. Obszary problemowe dotyczące kwestii anonimowości online

Analiza powyżej opisanych rozwiązań, a także ich uzasadnień, umożliwia wskazanie w zagadnieniu anonimowości/identyfikacji tożsamości uczestników procesów decyzyjnych zapośredniczonych przez internet następujących **obszarów problemowych**:

konieczność zbalansowania
różnych wartości:
zapewnienia uczestnikom
konsultacji prawa do
prywatności z jednej strony,
z drugiej – zobowiązania ich
do wzięcia
odpowiedzialności za własne
słowa

konieczność zrównoważenia
napięcia pomiędzy
społeczno-psychologicznymi
uwarunkowaniami
uczestnictwa w debatach
przeprowadzanych online a
praktycznymi implikacjami
procesu konsultacji

W związku z tym w dyskusji dotyczącej anonimowości lub też identyfikacji tożsamości uczestników procesów decyzyjnych online pojawiają się następujące pytania:

Pytanie 1. Kim jest „anonimowy” uczestnik konsultacji społecznych online? Czy anonimowość w sieci jest możliwa?

Odpowiedź: Anonimowość można rozumieć jako **brak możliwości identyfikacji tożsamości danej jednostki spośród innych członków danej społeczności**, czy też grupy [źródło: <http://pl.wikipedia.org/wiki/Anonimowość>].

Tak definiowana anonimowość ma kilka poziomów. Dany uczestnik procesu decyzyjnego w sieci może być:

- (i) anonimowy – wobec organizatorów konsultacji i innych uczestników tego procesu. O takiej anonimowości możemy mówić wtedy, gdy w celu zabrania głosu w konsultacjach nie jest wymagana żadna rejestracja ani podanie danych osobowych, lub też wtedy, gdy organizatorzy konsultacji nie są w stanie połączyć danych osobowych z wypowiedziami konkretnej osoby;
- (ii) anonimowy na poziomie dyskusji – wobec innych jej uczestników, ale już nie organizatorów procesu. Z taką anonimowością mamy do czynienia, gdy w celu zabrania głosu w konsultacjach trzeba się zarejestrować, podając wymagane przez

organizatora konsultacji dane osobowe, ale można podjąć decyzję, czy chce się występować pod pseudonimem wobec innych uczestników procesu. [D. Cardon, wystąpienie konferencyjne, Warszawa, 28 maja 2014];

- (iii) faktycznie anonimowy – z taką sytuacją spotykamy się wtedy, gdy organizator konsultacji wymaga rejestracji za pomocą danych, których prawdziwości nie weryfikuje, albo też wtedy, gdy zweryfikowanie prawdziwości tych danych jest niemożliwe lub nieprawdopodobne.

Pytanie 2. Czy uczestnicy konsultacji społecznych online powinni mieć prawo do zachowania anonimowości? Jakie argumenty za tym przemawiają? Jakie argumenty przemawiają natomiast za identyfikacją tożsamości osób uczestniczących w dialogu społecznym w sieci?

Na tak postawione pytanie nie ma jednoznacznej odpowiedzi. Można natomiast zebrać argumenty przemawiające za anonimowością podczas konsultacji społecznych online i przeciwko niej, tzn. za identyfikowaniem tożsamości osób biorących udział w dialogu społecznym w sieci.

Odpowiedź 2a: Argumenty przemawiające za anonimowością uczestników konsultacji społecznych online

✓ **anonimowość zapewnia powszechność konsultacji:** łatwa rejestracja (lub jej brak) zachęca do uczestnictwa w procesie decyzyjnym i, przeciwnie, rejestracja wymagająca podania wielu danych i przejścia przez skomplikowany proces ich weryfikacji zniechęca wzięcia udziału w procesach decyzyjnych. Konieczność rejestracji i weryfikacji tożsamości bywa wskazywana jako podstawowa bariera rozwoju demokracji partycypacyjnej w sieci; z doświadczeń praktycznych wynika, że duży odsetek osób potencjalnie zainteresowanych udziałem w danym procesie decyzyjnym rezygnuje na etapie weryfikacji tożsamości [G. Grimson, R. Bjarnason, fundacja Citizens Foundation, projekt „Better Neighbourhoods”, citizens.is] Jeżeli demokracja w internecie ma być odpowiedzią na kryzys zaangażowania obywateli i umożliwić im współzarządzanie, musi być powszechna. Anonimowość podczas konsultacji społecznych online będzie sprzyjała jej powszechności.

✓ **anonimowość umożliwia udział w konsultacjach osobom w zróżnicowanym położeniu społecznym, w tym:**
osobom związanym przynależnością instytucjonalną: rejestracja może wykluczać z udziału w procesie decyzyjnym osoby zobowiązane w wyniku określonej przynależności instytucjonalnej do wygłaszania pewnych opinii lub powstrzymania się od głosu. Prowadzi zatem do pojawienia się problemu roli społecznej i pytania, czy dana osoba, chociaż pełni określoną funkcję publiczną, może się wypowiadać w swoim własnym imieniu, czy też zawsze reprezentuje instytucję, z którą jest związana zawodowo; *każdy (...) jednocześnie odgrywa swoją rolę jaką gra w*

społeczeństwie, ale również ma swoje własne poglądy jako osoba prywatna. W przypadku (...) [osób], któr[e] albo pracują w instytucjach publicznych, albo pracują są zatrudnione u osób prywatnych, ta różnica w sytuacji, kiedy wyrażamy opinię, prezentując naszą rolę społeczną, a sytuacją, kiedy prezentujemy tę opinię, mówiąc jako osoba indywidualna (...), może być ogromna [W. Wiewiórowski, wystąpienie konferencyjne, Warszawa, 28 maja 2014]

osobom z różnych przyczyn zagrożonych wykluczeniem z życia społecznego: według ustaleń badaczy społecznych interakcje zapośredniczone przez komputer cechuje niższy poziom ryzyka społecznego i niższa bariera wejścia – w sytuacji, w której partner interakcji jest nieobecny, niewidoczny i istnieje niewielkie prawdopodobieństwo spotkania go osobiście odczuwamy zdecydowanie mniejszy lęk przed kompromitacją lub pogardą, mniej wysiłku wymaga od nas zawiązanie interakcji [K. Storm, D. Moreggi, *Psychology and the Internet: Intrapersonal, Interpersonal and Transpersonal Implications*, Elsevier Academic Press: 2007; A. Ben-Ze'ev, *Miłość w sieci: Internet i emocje*, Dom wydawniczy Rebis: 2005] Ma to szczególne znaczenie dla osób wykluczonych z życia społecznego, w tym niepełnosprawnych, nieśmiałych, z różnych powodów mających trudności w uczestniczeniu w interakcjach społecznych.

✓ **anonimowość podczas konsultacji społecznych umożliwia przeprowadzenie konsultacji na tematy wrażliwe**, w tym dotyczące kwestii związanych z przebytymi chorobami lub stopniem niepełnosprawności. Konieczność podania danych wrażliwych wraz z dokładnymi danymi osobowymi może zniechęcać do uczestnictwa w tego typu konsultacjach, anonimowość natomiast daje poczucie bezpieczeństwa i umożliwia otwartość – nie ma wówczas ryzyka, że podane informacje lub wygłoszone opinie zostaną użyte przeciwko osobie, która się wypowiada.

✓ **identyfikacja tożsamości osób uczestniczących w procesach decyzyjnych online wymaga zebrania danych osobowych**, z czym wiąże się szereg problemów:
organizator konsultacji bierze na siebie odpowiedzialność za przechowywanie i archiwizację zebranych danych; jeżeli proces rejestracji uwzględnia również weryfikację prawdziwości informacji podanych przez potencjalnych uczestników procesów decyzyjnych, często są to dane pozwalające na dokładną identyfikację danej osoby
organizator konsultacji musi dokładnie zapoznać się z prawnymi regulacjami dotyczącymi zbierania, archiwizacji i przechowywania danych osobowych, a także zasadami ich udostępniania innym podmiotom na przykład w celu weryfikacji ich prawdziwości. Wydaje się jednak, że wiele osób w praktyce odpowiedzialnych za organizację konsultacji nie ma wystarczającej wiedzy na temat istotnych regulacji

dotyczących danych osobowych [na podstawie zapytań przesłanych zespołowi projektu „W dialogu” przed konferencją otwarcia projektu 28 maja 2014]

uczestnicy konsultacji mogą się obawiać, że podane przez nich podczas rejestracji dane zostaną użyte niezgodnie z przeznaczeniem. Możliwe zagrożenia obejmują sprzedaż danych innym podmiotom w celu prowadzenia działań marketingowych lub użycie informacji o wygłaszanych podczas konsultacji opiniach przeciwko wybranym osobom.

✓ **organizator konsultacji nie jest zobowiązany do zastosowania się do wyniku konsultacji społecznych** – konsultacje nie mają więc charakteru wiążącego, są jedynie głosem doradczym, właśnie społecznym dialogiem pomiędzy różnymi zainteresowanymi przedmiotem konsultacji grupami interesu, czy też stronami. W związku z tym istotniejszą wartością staje się powszechność udziału w procesie decyzyjnym, niż identyfikacja osób biorących w nim udział

✓ **według obowiązującego prawa, każdemu zapewnia się wolność wyrażania swoich poglądów oraz pozyskiwania i rozpowszechniania informacji** [Konstytucja RP, artykuł 54]. Zapis ten można interpretować, że tożsamość danej osoby nie ma istotnego znaczenia, ponieważ dotyczy on wszystkich. Można zatem z niego wyprowadzić postulat anonimizacji - *[z]a każdym razem gdy widzimy w przepisach prawnych słowo „każdemu” oznacza to dla mnie również tyle, że również anonimowo, nawet przede wszystkim anonimowo. A może nawet po stronie osoby, która realizuje t[ę] wolność pozostaje decyzja czy ona chce powiedzieć, kim jest, czy nie.* [W. Wiewiórowski, wystąpienie konferencyjne, Warszawa, 28 maja 2014]

Odpowiedź 2b: Argumenty przemawiające przeciw anonimowości uczestników konsultacji społecznych online

✓ **odrzućcenie założenia o rozdziale świata „wirtualnego” i „rzeczywistego”**: w interakcjach przebiegających twarzą-w-twarz, szczególnie w sytuacjach ustrukturyzowanych interakcji, takich jak tradycyjne konsultacje społeczne, człowiek na ogół nie jest anonimowy – nawet jeżeli jego dane osobowe są nieznanne, występuje pod swoim wizerunkiem. Pojawia się zatem pytanie, dlaczego miałyby być anonimowy (lub ukryty pod pseudonimem) podczas konsultacji odbywających się online. W tej perspektywie, aczkolwiek konsultacje odbywają się w przestrzeni „wirtualnej”, mają jak najbardziej realne konsekwencje, dlatego też muszą rządzić się prawami realnego świata [„White Paper on Verification”, Yuri Artibise, tekst opublikowany przez platformę PlaceSpeak.com, <http://blog.placespeak.com/>]

- ✓ **anonimowość uniemożliwia decydentom traktowanie wyniku konsultacji w sposób wiążący** – w wielu przypadkach konsultacje adresowane są do określonej grupy ludzi wyróżnionych ze względu na jakąś specyficzną cechę (na przykład miejsce zamieszkania lub stopień/rodzaj niepełnosprawności); oznacza to, że podmiotem konsultacji są przede wszystkim mieszkańcy tworzący lokalną społeczność lub grupę społeczną, której proces decyzyjny dotyczy przede wszystkim [J. Haman, wystąpienie konferencyjne, Warszawa, 28 maja 2014]

Adresatów konsultacji społecznych definiują konkretne uchwały, np. paragraf 2 Uchwały nr XLI/502/08 Rady Miasta Krakowa z dnia 23 kwietnia 2008 roku w sprawie zasad i trybu przeprowadzania konsultacji z mieszkańcami Gminy Miejskiej Kraków przy realizacji inwestycji i projektów miejskich:

Uczestnicy konsultacji społecznych:

1. *W konsultacjach uczestniczą przede wszystkim:*

- a/ mieszkańcy obszaru, na którym zlokalizowana będzie przedmiotowa inwestycja lub projekt miejski, oraz obszarów bezpośrednio sąsiadujących,*
- b/ mieszkańcy obszarów pozostających pod wpływem inwestycji lub projektu miejskiego*

Z tego zapisu można wyciągnąć wniosek, że jednostką badania podczas konsultacji społecznych jest właśnie określona grupa, przynależność danej osoby do niej jest zatem bardzo istotna, ponieważ umożliwia uzyskanie jakościowej reprezentatywności wyniku konsultacji – z taką reprezentatywnością mamy do czynienia wtedy, gdy organizatorom konsultacji udaje się zebrać wypowiedzi/głosy wszystkich znaczących środowisk w (potencjalnym) sporze, grup interesów, typów interesariuszy; oznacza to, że czasem selekcja jest pożądana. Umożliwia ją identyfikacja tożsamości potencjalnych uczestników procesu decyzyjnego. [J. Haman, wystąpienie konferencyjne, Warszawa, 28 maja 2014].

Niemożność weryfikacji tożsamości uczestników konsultacji stawia pod znakiem zapytania możliwość wyciągnięcia wniosków z konsultacji.

- ✓ **rejestracja umożliwia transparentność procesu decyzyjnego:** proces konsultacji musi być przejrzysty i w miarę możliwości zrozumiały dla jego uczestników, a zatem zasady rejestracji i reguły określające, kto jest uprawniony i może wziąć w nim udział, a także kto uczestniczył w danym procesie decyzyjnym, powinny być jawne [J. Haman, wystąpienie konferencyjne, Warszawa, 28 maja 2014].

Transparentność konsultacji społecznych ma szczególne znaczenie, gdy ich przedmiotem są akty prawne. Z zasady pewności prawa można wyciągnąć wniosek, że anonimowe stanowienie prawa (konsultowanie aktów prawnych z anonimowymi osobami) nie powinno mieć miejsca; jeżeli konsultacje dotyczą

aktów prawnych, wartością istotniejszą niż powszechność udziału staje się transparentność procesu; *[p]ewność prawa oznacza (...) tyle, że wiemy, dlaczego to prawo zostało uchwalone, wiemy, kto je uchwalił, i wiemy, kto wpłynął na to, jak ono wygląda. I tu pojawia się problem: kto tak naprawdę doradza, radzi, tworzy, pisze przepisy? Kto te normy prawne wkłada w akty prawne w trakcie samego działania?* [W. Wiewiórowski, wystąpienie konferencyjne, Warszawa, 28 maja 2014].

✓ **rejestracja ma określone konsekwencje psychospołeczne dla przebiegu zapośredniczonej debaty:**

anonimowość może niekorzystnie wpływać na temperaturę emocjonalną debaty, w tym prowadzić do podwyższonego poziomu agresji i częstszego pojawiania się napastliwych komentarzy utrudniających przeprowadzenie racjonalnego i opartego o merytoryczne wypowiedzi procesu decyzyjnego [K. Storm, D. Moreggi, *Psychology and the Internet: Intrapersonal, Interpersonal and Transpersonal Implications*, Elsevier Academic Press: 2007]. Obserwację tę potwierdzają doświadczenia osób uczestniczących w organizacji konsultacji społecznych [na podstawie zapytań przesłanych zespołowi projektu „W dialogu” przed konferencją otwarcia projektu 28 maja 2014]

Anonimowość może również prowadzić do **braku realnego zaangażowania** w przebieg debaty (tzw. *slactivism*), a także obniżenia poczucia odpowiedzialności za wypowiedziane kwestie i propozycje [„White Paper on Verification”, Yuri Artibise, tekst opublikowany przez platformę PlaceSpeak.com, <http://blog.placespeak.com/>]

W tej perspektywie uczestnik konsultacji nie jest przedmiotem badania, ale jego podmiotem, i wynikają z tego określone zobowiązania wobec społeczności; identyfikacja tożsamości, która sprzyja odpowiedzialności za wygłaszane opinie, umożliwia wywiązanie się z tych zobowiązań [J. Haman, wystąpienie konferencyjne, Warszawa, 28 maja 2014].

✓ **anonimowość może prowadzić do występowania pewnych niekorzystnych zjawisk**, np. pojawia się ryzyko, że podczas konsultacji będą publikowane komentarze przygotowane „maszynowo” przez zewnętrzne firmy (aktorów społecznych) zainteresowane wynikiem konsultacji – *[Piotr Waglowski] wykazał w ostatnim czasie rzecz (...) tak zwane sadzenie trawy. Czyli uczestniczenie w „konsultacjach” online na różnego rodzaju forach, na których toczą się dyskusje poprzez maszynowe wkładanie komentarzy przygotowanych wcześniej przez firmy zajmujące się PR* [W. Wiewiórowski, wystąpienie konferencyjne, Warszawa, 28 maja 2014]. Ponadto, może się zdarzyć, że ta sama osoba prywatna będzie się wypowiadała wielokrotnie, np. pod różnymi pseudonimami. Takie zachowania

mogą postawić pod znakiem zapytania reprezentatywność przeprowadzonego procesu decyzyjnego, aczkolwiek mogą być też postrzegane jako neutralne praktyki lobbingowe.

- ✓ **rejestracja ułatwia realizację procesu decyzyjnego:** podczas rejestracji uczestnicy konsultacji dostarczają ich organizatorom swoje dane kontaktowe (np. adres e-mail), dzięki czemu organizatorzy mogą ponownie skontaktować się z danymi osobami, by poinformować je o wyniku i rezultatach procesu decyzyjnego.

Pytanie 3. Jak rejestrować uczestników dialogu społecznego online? Jakie dane należy zbierać podczas rejestracji? Jak można weryfikować zebrane dane?

Odpowiedź: Rejestracja – konieczność założenia na danej platformie swojego konta przez uczestnika konsultacji – jest pierwszym etapem zebrania informacji o tożsamości danego potencjalnego uczestnika procesu decyzyjnego. W następnej kolejności można sprawdzić prawdziwość danych osobowych podanych przez tą osobę. **Weryfikacja tożsamości** wymaga skojarzenia co najmniej dwóch informacji na temat tej samej osoby.

Przykłady:

**platforma
PlaceSpeak
(Kanada,
British
Columbia)**

Dane potrzebne do rejestracji: rejestracja na platformie wymaga podania następujących danych: imię, nazwisko, adres e-mail, adres zamieszkania (państwo, stan/prowincja, miasto, ulica, numer bloku/domu/mieszkania, kod pocztowy). Istnieje możliwość zarejestrowania się przez Facebooka.

Dodatkowo w celu weryfikacji: numer telefonu komórkowego, numer telefonu stacjonarnego, adres IP komputera użytego do logowania (sprawdzany przez platformę).

Sposób weryfikacji tożsamości użytkowników: Weryfikacja przebiega za pośrednictwem:

(1) geolokalizacji adresu IP komputera, z którego jest właśnie zalogowany do konta przy użyciu narzędzi opracowanych przez Google'a (Google Maps API), Maxmind i Trulioo, (2) lokalizacji telefonu komórkowego, (3) lokalizacji telefonu stacjonarnego, (4) potwierdzenia zgodności osobistego numeru identyfikacyjnego przypisanego dowodom tożsamości (British Columbia Identification Card – BCID) wydawanym przez władze lokalne z innymi podanymi informacjami za pomocą „zapytań” wysyłanych do baz danych znajdujących się w gestii administracji lokalnej.

[źródło: materiały zamieszczone na stronie www.placespeak.com; korespondencja z Colleen Hardwick, założycielką platformy PlaceSpeak]

<p>Better Reykjavik (Citizens Foundation, Islandia)</p>	<p>Dane potrzebne do rejestracji: imię (pseudonim), adres e-mail; istnieje możliwość zarejestrowania się przez Facebooka; informacją najbardziej interesującą dla założycieli jest adres e-mail, dający możliwość kontaktu z uczestnikiem.</p> <p>Sposób weryfikacji tożsamości użytkowników: Nie ma żadnych dodatkowych procedur weryfikacji tożsamości uczestników procesu – celem jest zachęcenie do uczestnictwa w zbieraniu propozycji jak największej liczby osób.</p> <p>[źródło: korespondencja z prezesem fundacji Citizens Foundation i twórcą projektu Better Reykjavik Gunnarem Grimssonem]</p>
<p>Better Neighbourhoods (Citizens Foundation, Islandia)</p>	<p>Dane potrzebne do rejestracji: National ID numer (Kennitala) lub eID połączony z kartą debetową</p> <p>Sposób weryfikacji tożsamości użytkowników: Autentyzacja przebiega na etapie rejestracji; nie dotyczy weryfikacji tożsamości, jej celem było zapewnienie, że każda osoba odda tylko jeden głos. Podmiotem odpowiedzialnym za przeprowadzenie rejestracji/autentyzacji był organ administracji publicznej (National Register Office), a nie platforma, na której odbywał się proces decyzyjny.</p> <p>[źródło: korespondencja z prezesem fundacji Citizens Foundation i twórcą projektu Better Reykjavik Gunnarem Grimssonem]</p>
<p>Konsultacje regionu Sycylii (Włochy)</p>	<p>Dane potrzebne do rejestracji: adres e-mail, imię, nazwisko, data urodzenia, miejsce urodzenia, płeć (można było wybrać N/D – <i>non definito</i>), poziom wykształcenia, kategoria zawodowa, miejsce pracy. Podanie innych danych – adresu zamieszkania, kraju pochodzenia, szczegółów dotyczących pozycji zawodowej było opcjonalne. Rejestracja przebiegała za pomocą zewnętrznego systemu uwierzytelniania FormezAuth (“Sistema di Autenticazione Unica per la Pubblica Amministrazione”), zarządzanego przez biuro modernizacji administracji publicznej (Formez PA), stworzonego w celu weryfikacji tożsamości osób korzystających z platform internetowych zarządzanych przez Formez PA.</p>

Sposób weryfikacji tożsamości użytkowników: brak

[źródło: materiały zamieszczone na oficjalnym portalu konsultacji regionu Sycylii:

http://pti.regione.sicilia.it/portal/page/portal/PIR_PORTALE/PIR_Iniziativa/PIR_ConsultazioneConsortiCittaMetropolitane
oraz na stronie systemu FormezAuth: <http://www.formez.it/>]

Część III. Wnioski

Na pytanie, czy uczestnik dialogu społecznego odbywającego się w sieci powinien być anonimowy, czy też nie, nie ma jednoznacznej odpowiedzi.

- ✓ Odpowiedź na to pytanie i wybór konkretnych rozwiązań praktycznych w dużej mierze zależy od **typu konsultacji**, a także ich **przedmiotu**. W każdym przypadku z osobna należy rozstrzygnąć, czy **transparentność procesu decyzyjnego**, czy też jego **powszechność** powinna być postrzegana jako wartość istotniejsza.
- ✓ Należy zauważyć, że autentykacja uczestników procesów decyzyjnych zapośredniczonych przez internet **nie jest tożsama** z weryfikacją ich tożsamości lub też weryfikacją prawdziwości podanych przez nich w procesie rejestracji danych. Na szczególną uwagę zasługują rozwiązania technologiczne, które umożliwiają zarazem autentykację osób przystępujących do określonych aktywności w sieci, jak i ich anonimizację – autentykacja przebiega bez identyfikacji tożsamości: *w [takim] systemie użytkownicy mogą otrzymać dane uwierzytelniające od określonej instytucji i wykazać się ich posiadaniem. System ten będzie anonimowy, jeżeli aktywności (transakcje) wykonywane przez tę samą osobę nie będą mogły zostać ze sobą skojarzone. Z punktu widzenia praktyki anonimowy system uwierzytelniania [anonymous credential system] zasługuje na szczególną uwagę, ponieważ jest najlepszym sposobem zapewniania prywatności użytkowników.* [A. Damodaram, H. Jayasri, (2009) „Authentication without Identification Using Anonymous Credential System”, *International Journal of Computer Science and Information Security*, Vol. 3 No. 1 2009, s. 1; opis tego typu rozwiązań można znaleźć również w: Garman Ch., Green M., Miers I., (2013) „Decentralized Anonymous Credentials”]
- ✓ Weryfikacja prawdziwości podanych podczas rejestracji danych jest istotna wtedy, gdy organizator konsultacji chce poddać potencjalnych uczestników procesu decyzyjnego selekcji ze względu na określoną ich charakterystykę bądź cechę. W niektórych wypadkach taka selekcja wydaje się być konieczna – umożliwia

uzyskanie **reprezentatywności** określonego procesu decyzyjnego, tzn. wysłuchanie reprezentantów wszystkich istotnych dla danej sprawy głosów, stanowisk, czy też stron lub też grup interesu w potencjalnym sporze. Organizator konsultacji musi wówczas podjąć decyzję o sposobie rejestracji uczestników konsultacji, zabezpieczeniu ich danych osobowych, a także weryfikacji prawdziwości podanych przez nich w procesie rejestracji informacji.

✓ W każdym wypadku organizator konsultacji powinien sobie zdawać sprawę z **różnych wartości** spotykających się w obszarze rejestracji i anonimowości w sieci. Wybrane przez niego rozwiązania powinny być proste i przyjazne użytkownikom, powinien też zwracać uwagę na sygnały płynące od potencjalnych uczestników – masowy odpływ osób zainteresowanych danym procesem decyzyjnym na etapie uwierzytelnienia powinien być sygnałem, że przyjęte rozwiązanie zasadniczo ogranicza powszechność udziału w określonym procesie decyzyjnym.

✓ Niektóre wdrożone na świecie praktyczne rozwiązania problemu rejestracji i weryfikacji tożsamości osób uczestniczących w dialogu społecznym zapośredniczonym przez internet, bądź ich uwierzytelnienia, wymagają **współpracy pomiędzy organizatorem procesu decyzyjnego** lub twórcą danej platformy IT **a innymi partnerami społecznymi**, najczęściej administracją samorządową bądź centralną. W przypadku trzech opisanych wyżej przykładów współpraca ta polegała na zastosowaniu w celu uwierzytelnienia uczestników zapośredniczonego procesu decyzyjnego systemu autentyzacji znajdującego się pod auspicjami administracji centralnej, bądź też wykorzystania informacji znajdujących się w bazach danych administracji lokalnej. Taka współpraca niewątpliwie ułatwia wprowadzanie różnych mechanizmów rejestracji i autentyzacji uczestników procesów decyzyjnych, ograniczając konieczność zbierania i przechowywania danych osobowych przez organizatorów konsultacji i twórców platform internetowych.

Wydaje się zatem, że możliwe mechanizmy rejestracji, weryfikacji tożsamości i autentyzacji potencjalnych uczestników procesów decyzyjnych przebiegających w internecie powinny być istotnym przedmiotem debaty społecznej pomiędzy różnymi aktorami społecznymi, reprezentantami zróżnicowanych środowisk i interesów.